

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Secunda. De Actibus Vitalibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

Prosequeris: Potentia quæ producit actum, eundem etiam recipit, verbi gratiâ intellectus intellectionem, sed potentia receptiva actus & actus debent esse ejusdem rationis; ergo & productiva; probatur minor de materia & forma, de spirituali quod corporale recipere non potest, quia non potest idem producere. Respondeo negando minorem, nam hæc universaliter vera est, nam Anima spiritualis in corpore materiali recipitur; ergo non videtur implicancia, quoniam accidens in substantia recipitur, tum quia ipsi Adversarii potentias distinctas ponunt in substantia animæ tanquam accidentia, tum quia non magis requirit accidens subiectum accidentale, quam forma spiritualis subiectum spirituale. Aliqui addunt argumentum, quod anima sit actus, adeoque non possit recipere actum, seu intellectionem quia actus non suscipit actum, verum falsum hoc est, nam substantia & quantitas sunt actus & tamen recipiunt actus, scilicet accidentia.

IX.

Quomodo & que realiter idem sunt de se invicem prædicantur.

Opponitur tertio: Quæ sunt realiter idem, unum de altero prædicari potest, nam vetum est dicere homo est animal, & animal est homo, quia realiter idem sunt, sed intellectus & voluntas non potest de se invicem prædicari; ergo non sunt idem, patet minor, ergo. Respondeo distinguendo majorem, quæ sunt idem realiter prædicantur de se invicem in concreto, concedo majorem; ideoque potest prædicari intellectivum de volitivo dicendo intellectivum est volitivum, sicuti homo est animal: in abstracto nego minorem, quia adhuc sufficit distinctio formalis, animal enim est de quiditate hominis, ideo de ipso verè prædicatur, quamvis non merè abstractivè, quia non valet dicere animalitas est humanitas.

Instabis: Si intellectus & voluntas & quælibet alia potentia essent idem formaliter inter se, una de altera diceretur formaliter in abstracto; ergo quia sunt idem realiter inter se una de altera realiter poterit dici in abstracto, quia quæ ratione sunt aliqua idem inter se, ea ratione semper possunt de se invicem prædicari, quod in Divinis evenire cernimus, nam bonitas de Deo, & de sapientia realiter prædicari potest. Respondeo negando consequentiam, hoc enim non evenit ex ratione identificationis, sed ex eo, quod abstractio tollat omnem identitatem, adeoque omnem prædicationem, quod non ita est in Divinis, quia ratione infinitatis habet Essentia Divina identificari sibi omnes perfectiones simpliciter simplices tam in abstracto, quam in concreto.

X.

Potentia tantum formaliter distinguuntur ab anima.

Dico 3. Potentia solum formaliter distinguuntur ab Anima. Est Scoti cit. supra.

Probatur: Tum ex dictis de distinctione formali in Logica, tum ratione Scoti. Illa distinguuntur formaliter inventa in uno quæ aliquando in diversis separatim, existentia distinguuntur realiter, sed potentia possunt ut sic separatim existere, verbi gratiâ, sensus sine intellectu in bruto, & intellectus sine sensu in angelo; ergo potentia tam inter se quam ab Anima formaliter distinguuntur.

Dices: Nulla est necessitas multiplicandi potentias distinctas, nam omnes effectus poterunt provenire ab eadem Anima, sicut calefactio, induratio luti & liquefactio ab eodem proveniunt Sole. Respondeo negando antecedens, cujus probationem distinguo, possunt plures effectus, vel quasi effectus ab eodem provenire principio, quando effectus non requirunt distinctionem priorem in principis, concedo; quando requirit, ut productio libera & necessaria, nego; nam in his præexigitur aliqua distinctio in principis.

Dices 2. Majoris est perfectionis attingere objectum suum immediatius, quam mediatius, sed immediatius attingit illa essentia objectum suum, quando nullum mediat etiam formaliter distinctum, quam quando tale mediat; ergo hæc perfectio etiam est anime concedenda, adeoque gratis distinguimus eas potentias ab Anima. Respondeo distinguendo majorem, majoris est perfectionis: utly immediatius excludat medium à se realiter distinctum, concedo majorem: utly immediatius excludat etiam medium formaliter distinctum, nego majorem; primum asseruit Scotus nolens admittere distinctionem inter essentiam & potentias, negavit secundum, nam sic esset facere naturam mentem, & non perfectè constitutam in actu primo, in ordine ad suas operationes, cum enim natura per potentias determinatas sic constitutur, signum est eas addere aliquam perfectionem.

QUÆSTIO II.

De Actibus Vitalibus.

Disputatione præcedente g. 2. capite 1.

cui quid importet vita in actu primo, manifestè explicanda erit natura vitalitatis in actu secundo, seu quid sit actus vitalis? pro quo notandum est actus vitales esse in duplici differentia, nam aliqui dicuntur perfecti, alii imperfecti, hi sunt Generatio, Nutritio, Augmentatio, Motus vitalis, vel progressivus, dicunturque tales, ex eo quod ultra terminum productum per actionem augmentativam, vel nutritionis potentia nutritiva, vel augmentativa amplius non progrediantur operando, vel agendo vitaliter, tenendo in objectum illud percipiendo, & se vitaliter intentionaliter illi uniendo, prout faciunt actus vitales perfecti, sed sicut in simplici receptione illius absoluti. Actus vitales perfecti sunt omnes actus cognoscitivi, & appetitivi sensuum tam externorum, quam internorum & potentiarum inorganicarum intellectus videlicet & voluntatis, hoc notato

Dico 1. Vitalitas actus imperfecti consistit in hoc, quod est provenire & produci à principio in vivo vitali. Ita Scotus 1. d. 3. q. 7.

Probatur ex eo d. 8. q. un. F. ubi dicitur, quod si corpus assumptum ab angelo nutrire, vel augmentaretur illa non esset vera nutritio, vel augmentatio; imò sublit. C. ait: In tali corpore non esse operationes naturales consistentes in agere & pati, quia illa non sunt nata recipi nisi in organo saltem perfecti.

perfectè mixto, & ex anima, in quantum habet potentiam perfectivam. Operationes etiam, que consistunt in verè agendo, cuiusmodi sunt operationes vegetativæ non competunt illi compositioni. Per quæ verba clarè excludit similes actiones ab illo corpore, & in ratione principii passivi, quia ibi non est sufficienter receptivum; & in ratione principii activi, cum actiones vitales quæ tales debeant solum produci à principio intrinseco, unde si Deus absque actione potentie vegetativæ, & nutritivæ nutrire vel auferret, illud corpus non diceretur nutritum, vel augmentatum vitaliter, nam sicut vita consistit in actu primo in habere principium intrinsecum suarum actionum, sic vita in actu secundo consistet, ut sit à tali principio, dicatur essentialis ordinem ad huiusmodi principium, aliàs potentia vegetativa & nutritiva non essent potentie vitaliter operantes, neque operationes ipsarum vitales essent, quia cum terminus productus non recipiatur in ipsa potentia, sed sit ad aliquid productum, caro enim genita per nutritionem non recipitur in potentia nutritiva, & sic non dicerent ordinem, ad ipsam potentiam vitalem, cum alium ordinem non possent dicere ad potentiam, nisi ratione dependentie, ut à principio activo, & nullam aliam etiam habent vitalitatem, quæ si auferretur, iam non essent amplius vitales, licet essent eadem caro & ossa, &c. quia non essent vitaliter producta.

pote. quæ imperfectionem involvit adeoque longè abigenda à Deo.

Probatur Conclusio tertio:

Sequeretur ex opposito quòd unus altero perfectius & melius intelligere non posset, imò nullum fore iudicium falsum, quia species naturaliter agunt, & objectum prout in se est præsentant, adeoque tam verè, & tam intensè in uno ac in altero agerent, ergò.

Opponitur Conclusioni pariter a-

uthoritas tum D. Augustini 2. Trinit. 2. dicens: *Sua informatio sensus, quæ visio dicitur, à solo imprimatur corpore, quòd videtur*; Tum Aristotelis, qui frequenter alibi potentias passivas appellat; & 3. de anima 2. expressè dicit: *Intelligere esse quoddam pati*. Verum Respondeo ad D. Augustinum eum per visionem ibi non intelligere actum vitalem, sed speciem objecti, quæ virtualiter visio dici potest, quatenus est causa visionis formalis, sicut 1. 5. Trinit. 10. speciem intelligibilem scientiam vocat. Ad Aristotelem Respondeo distinguendo ipsius dictum: intelligere est quoddam pati, ita ut intellectio in præcisa receptione & passione constet, nego; ita ut etiam activitatem admittat concedo, Itaque dicitur intellectus magis intelligere formaliter per receptionem tanquam per veram formam, nam agendo solum producit sensationem, patiendo verò recipit tum sensationem, tum speciem objecti, & sic ipsis quodammodo informatur intellectus, sicut non dicitur quis albus præcisè per hoc, quòd in se producat albedinem, sed etiam quia albedinem in se tanquam formam recipit.

V.

VI.

Obiectio prima ex auctoritate.

Obiectio prima ex auctoritate.

VII.

Non importat solam dependentiam à principio vitali.

VIII.

Non consistit in entitate in entitate unde sumpta.

Dico secundò: *Vitalitas actus perfectè vitalis videlicet visionis, auditionis, intellectiois, &c. non consistit in sola specierum receptione, sed requiritur etiam actio potentie vitalis.* Ita Scotus quodl. 13. & in 1. supra.

Probatur primò:

Tum auctoritate D. Augustini frequenter & 2. Trinit. 5. afferentis *visionem & cognitionem gigni ex objecto & potentia*; Tum Aristotelis 2. an. t. 36. & 37. dicens: *Animam in genere cause efficienti concurrere etiam ad operationes sensitivas*, & 2. de sens. & sensib. inquit: *sensibile facit agere sensum*, & 9. Meta. 16. dicit *visionem esse actionem, immanentem causatam à visu*, ergò.

Probatur secundò:

Potest absolutum, saltem de potentia Dei, intellectiois, auditionis, &c. infundi in intellectu alicujus phrenetici, vel dormientis, & tamen neque phreneticus, neque dormiens vitaliter operarentur, neque illæ operationes & actiones dicerentur propriè & proximè vitales, ergò non consistit vitalitas in sola receptione specierum, sed requiritur etiam potentia concurrens.

Dices:

Licet phreneticus & dormiens recipiendo speciem non intelligant, hoc provenire ex impedimento reperto, quòd si tolleretur statim intelligerent. Contra, si formaliter intellectiois vitalitas consisteret in receptione, intellectio non posset impedire, unde quia dealbatio consistit in receptione albedinis, implicat ipsam in subiecto recipi, & subiectum non dealbari. Contra secundò: Hæc specierum receptio non est communis omni actui vitali. Deus namque vitaliter agit, & formaliter intelligit, non tamen in ipso datur receptio ut-

Dico 3.

Vitalitas in actibus perfectè non importat præcisè dependentiam causationis quàm dicitur ad potentiam, vel principium vitale. Ita Scotus supra q. 7. §. ad auctoritatem Philosophi. Probatur tum ex eo, quòd Deus possit totaliter producere huiusmodi actus in potentia creata, & tamen Deus non diceretur per huiusmodi actiones vitaliter agere, & operari, seu intelligere, videre, sentire, &c. tum quia Scotus cit. sub Y. dicit, producere intellectioem non esse intelligere, sicut producere albedinem non esse esse formaliter album, tum denique, quia potentiam intelligere, videre, est ipsam respicere objectum, sed producendo non respicitur objectum, sed actus, ergò non dicitur sic formaliter intelligere.

Dico 4.

Vitalitas in his actibus non consistit præcisè in entitate, & perfectione unde sumpta à illorum actuum. Ita Scotus quodl. 13. §. nunc tertio.

Probatur ex eodem,

nam ibidem dicit operationem, vel intellectioem non esse ultimam perfectionem, nec hominis beatitudinem, nisi pro quanto uniti entis perfectissimo, quia in se inspecta est accidens quæcunque substantiæ imperfectior, ergò in illa ut sic inspecta non potest consistere ultima perfectio, & beatitudo creaturæ, & licet ibi loquatur de intellectioe, & volitione, est tamen eadem omnino ratio de quacunque alia perfectione ultima creaturæ.

Probatur secundò: Potest DEUS illam absolutam entitatem conservare sine omni subiecto, vel susceptivo, ut patet, cum non sit potior de uno accidente absoluto, quam de alio, sed tunc sic conservatum nec esset formaliter vel sentatio, vel auditio, aut operatio vitalis, ergò vitalitas horum actuum, & operationum non potest præcisè importare entitatem illarum.

IX. Sed in entitate composita.

DICO 5. Vitalitas horum actuum consistit formaliter in entitate ipsorum (qua est qualitas) cum connotatione relationis unionis potentia cum subiecto, sive realit ut in creatura, sive rationis, ut in Deo. Hæc colligitur ex Doctore quodl. 13. §. nunc, cum quo etiam probatur. Quia cum operatio vitalis cujuscunque creaturæ sit ejus ultima perfectio, ut dixi modò, & ultima perfectio dici non possit nisi in quantum objecto & entitatis perfectissimo unitur, ergò debet operatio vitalis importare & entitatem, & relationem; subsumo sed non potest intrinsecè æqualiter utramque importare, quia alioquin non esset unum ens per se, sed per accidens, ergò unum importabit pro formali, & alterum pro connotato; Et quia non potest pro formali dicere respectum, tum quia hic imperfectissimus est, quamvis ultima creaturæ perfectio imperfectissima non sit, tum quia nullum relativum ingreditur essentiam pro formali alicujus absoluti, ergò pro formali importabit entitatem, pro connotato relationem.

X. Actus vitalis quomodo fit actio?

XIV

Dices: nullum ens consistit in fieri & successione præcisè, nisi sola actio, sed actus vitalis consistit in fieri & successione, est enim immanens, durans quamdiu durat actio, ergò actus vitalis consistit præcisè in actione, vel aliquo alio respectu. Sed ut respondeam, nota actionem habere tres condiciones, prima est quòd sit in continuo fieri id est quòd æquè ab agente pendeat tam in principio, quam in fine. Secunda quòd sit circa aliquod receptivum, tertia denique quòd habeat terminum productum, quare negatur minor. Arguitur enim ab una conditione ad omnes, actus vitalis assimilatur actioni in prima & secunda conditione, non in tertia, quæ est completiva rationis formalis actionis.

XIII

Instabis: Aristoteles 5. Metaphys. 20. docet relationem tertii modi esse tantum in substantia alterius extremi, sed actus vitalis est relatio tertii modi respectu sui objecti, ergò in sua substantia & essentia secundum omnes condiciones erit relatio, sed non alia, quam actionis; ergò. Respondeo explicando Aristotelem, scilicet, eum tantum velle tertii modi relationem fundari tantum in substantia unius extremi, quia non est mutua ad oppositionem relationis secundi & primi modi, quæ fundantur in ambobus extremis, non autem, quòd sit de intrinseca ratione substantiæ illius extremi.

XI.

Nihil melius dicitur quam qualitas.

Dixi in Conclusionem, Entitatem illorum actuum esse qualitatem, nam nihil aliud congruentius statui potest, quod produceretur per actionem potentia vitalis; non enim est substantia, nam abest & adest; nec quantitas, utpote quæ in solis reperitur corporibus etiam

non viventibus; nec actio vel passio; nam actio & passio per se non accipiunt esse, sed alia per ipsa dicuntur esse accipere, nam actio est idem secundum quam, in id, quod subijcitur, agere dicimur, ergò non potest esse actio nisi aliquid subiectum patitur, sed nihil patitur nisi mater recipiendo in si aliquam novam formam, ergò ista nova forma non potest esse actio, sed accipit esse per actionem. Ex quo colligitur, qualitatem illam tres includere respectus, duos ad potentiam, scilicet producti ad producendum, & recepti ad recipiendum; & tertium ad objectum, ad quod tendit, vocaturque tendentia vel attingentia, unde etiam potentia ab actu tripliciter denominatur, Productiva, Receptiva, & Operativa; Productiva, quia active ad actum producit; Receptiva, quia eundem recipit; & Operativa, quatenus virtualiter per actum percipit & attingit objectum. Colligitur secundo omnes potentias tam internas, quam externas sentivas esse verè activas, & passivas; active, quia, alioquin ut dixi non esset ratio cur sensatio non produceretur in speculo, aut aere, quandoquidem in his recipiuntur species, passiva quia sensatio est actio immanens, ergò debet recipi in potentia à qua producitur. Sed

Quæres: Quomodo intelligendum sit in Philosophi 2. an. 33. Potentia distinguitur per actus, & actus per objecta? Ratio dubitandi est, nam per quod aliquid distinguitur ab alio, per hoc etiam essentialiter constituitur, si sit distinctio essentialis, unde est idem, ac quæere quod alii fulius proponunt, an potentia specificatur per actus, & actus per objecta? Quo promisso Respondeo nec distingui, nec essentialiter specificari, & intrinsecè, potentias per actus, & actus per objecta, nam hoc vel debet intelligi, quasi objecta sint constituta & distinctiva formalia actuum, & actus potentiarum, vel quasi ordo potentia ad actum, & actus ad objecta, sit eis essentialis & intrinseca, ratione cujus habeant rationem differentie ultimæ, sed neutrum dici potest; non primum nam actus est totaliter distinctus à potentia, & objectum est extra actum omnino, ergò non possunt esse intrinseca constitutiva formalia: non etiam secundum, quia actus vitales pro formali dicuntur entitatem absolutam potentia verò obicet formaliter sumpta, ut dicunt relationem principii ad operationes principiatas, sunt res relativæ, si tamen fundamentaliter spectentur, prout dictam fundant relationem, prout sumuntur quando dicuntur perfectiones & facultates animæ, sunt res absolutæ, realiterque identificantur animæ. Itaque potentia distinguntur & specificantur solum per actus, & actus per objecta à posteriori, & ab extrinseco, manifestando eos, quoniam semper motus est distinctio objectorum quàm actuum & actuum quàm potentiarum.

Dices: Hoc esse immediate contra Philosophum qui dicit quòd priores sunt potentia actui; ergò non loquitur de distinctione à posteriori, sed à priori. Respondeo 1. cum Bargo 1. d. 2. p. 2. §. Et nunc ad aliud; dictum allegatum non haberi apud Aristotelem sic in terminis, sed verba ejus esse, priores enim po-

gentis actus, & operationes secundum rationem sunt, ubi secundum rationem idem valet, quod secundum ordinem cognoscendi & notificandi, quatenus scilicet nobis citius innotescunt actus, quam potentia, ut exponunt textum etiam plures alii teste Maffrio. Verum respondeo secundum cum Scoto, quod licet concedatur autoritas, prout usurpatur communiter, quidem ex ea deduci distinctionem actuum ex distinctione objectorum, non tamen ex unitate objecti inferri semper unitatem actus & potentia, quod tamen necessa-

rium esset cum investigemus tam distinctionem actuum & potentiarum, quam indentitatem earundem, unde responsionem declaro exemplo, de motu & ejus termino, si enim terminus est distinctus, bene inferitur distinctio motus, si vero terminus sit idem, non necessario inferitur indentitas motus, nam idem omnino ubi potest acquiri diversis motibus secundum speciem, ut à motu circulari & à motu recto, & à diversis principiis ut ab elemento & mixto.

DISPUTATIO III. DE HABITIBUS.

Quoniam, ut ex dicendis in eadem hac Disputatione patebit, tam potentia, quam membra externa acquirunt facilitatem ad actus suos eliciendos habitum dictam, qui partialiter & effective, ad actus cum potentia concurrunt, hinc duxi consultum fore antequam ad potentias, earumque actiones descendam, prius eorum hic naturam considerare, unde sit

QUAESTIO I.

An dentur habitus naturales, & quid sint?

Prima pars hujus quaestionis difficultatem non habet, nam dari habitus naturales (de iis enim mihi tantummodo in hac Disputatione est sermo) communis est sententia cum Scoto 1. d. 17. q. 2. §. Tenendo tertiam viam. Ubi dicit eandem potentiam habituatam eodem conatu ad actum concurrentem, intensiorem producere actum, quam non habituata, quae major intentio non potest provenire à principio passivo, & à majori dispositione ipsius potentiae proveniente ab habitu, quia in illo priori instanti naturae in quo intelligitur elici ille actus intensior (quoniam semper intelligitur prius elici quam recipi) si non esset perfectior & intensior in ratione principii activi, nunquam posset intensior elici, quia talis elicitur à potentia qualiter est in actu primo, & haec sufficientiam pro hac parte. Progreduendo autem ad secundam partem, aliqui habitum dicunt esse, qualitatem intrinsecam, juvantem potentiam ad operandum; verum haec acceptio nimis communis est, convenit enim calori ignis, speciei impressae, & aliis qualitativis reagentibus se ex parte causae agentis: Alii dicunt habitum esse qualitatem non à natura productum, sed acquisitum juvantem agens cognoscitivum ad operationes suas, sed haec etiam non subsistit, quia complectitur species impressas, & cognitionem, quae juvant voluntatem ad amandum, verbi gratia: Alii quod sit qualitas intrinseca elevans, vel facilitans potentiam ad operandum; sed nec haec placet, nam primò est divisio potius, quam definitio, cum amplectatur tam naturales habitus, quam supernaturales, cum tamen solummodo loquamur de habitibus naturalibus. Quare omisissis his & similibus acceptionibus

Dico primò: Habitum intellectualem, &

moralis bene describitur, quod sit affectio animi longo tempore perseverans, usu roborata, atque firmata. Ita D. Augustinus in terminis Categ. 12. quoad primam partem & lib. 83. quaest. q. 73. quoad secundam, ubi etiam specificat de quibus loquatur habitibus, ut est virtus & disciplina quae perseveratione sui & perpetuitate temporis estimantur (augentur) nisi forte eas languor corporis aliquis & casu injecta debilitas amputaverit: Nec potest esse aliqua difficultas, si accipiatur ly affectio pro qualitate, sicut accipit ipse Aristoteles. Similiter definit habitum D. Bernardus tract. de grat. & lib. arb. c. 6. ubi ait: Nihil esse virtutes nisi ordinatas affectiones. Et quamvis haec definitio possit accommodari etiam habitibus ut sic, si loco animi ponatur subjectum, verum quia alias quasdam particulas supponunt Sancti Patres, expressè eas addendo definitio habitum ut sic, &

II.
Definitur habitus intellectualis ex Patribus.

Dico secundò: Quod sit qualitas quaedam de prima qualitatis specie permanens, disponens subjectum, non quidem ad simpliciter agendum, sed ad promptè, faciliter, & expedite agendum ex frequentatione actuum acquisita. Ita Scotus 4. d. 6. q. 10. O. potestque deduci ex D. Augustino supra, & D. Bernardo Epist. 1. ad Robertum Nep. dicente. Usus tollit difficultatem, invenitque facile esse quod ante impossibile putavit. Et lib. 1. de Confid. cap. 2. Quid non evetat consuetudo, quid non assiduitate duretur? Quid non usu cedat? Primum tibi importabile videtur aliquid, processu temporis si assuecas iudicabit non adeo grave, paulo post & leve senties, paulo post & delectabit. Qui reverà sunt gradus acquirendi habitum ejusque perfectissima munia nempe, facilitare & delectare etiam. Et serm. 14. de diversis elegantissime vim consuetudinis quae est habitus describit asserens: Industriam violentiam potiore esse, & pene alteram naturam. Probat per explicationem. Dicitur Qualitas, per quod convenit cum aliis, habetque locum generis, quod

III.
Definitur habitus ut sic.